

Vergaderjaar 2013–2014

31 524

Beroepsonderwijs en Volwassenen Educatie

Nr. 195

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 maart 2014

Tijdens de behandeling van de OCW-begroting op 31 oktober 2013 (Handelingen II 2013/14, nr. 18, item 7) heeft het lid Van Meenen (D66) mij gevraagd of de exameneis Nederlands zou kunnen vervallen voor Engelstalige opleidingen in het mbo. Ik heb toen toegezegd u schriftelijk daarover te informeren. In deze brief ga ik nader in op:

- Engelstalige opleidingen in het mbo;
- de exameneis Nederlands;
- mogelijke oplossingen in verband met de exameneis Nederlands en Engelstalige opleidingen.

Engelstalige opleidingen mbo

In het mbo hebben instellingen de mogelijkheid om diplomagerichte opleidingen te verzorgen in een moderne vreemde taal. Artikel 7.1.1. van de Wet Educatie en beroepsonderwijs (WEB) maakt het mogelijk een uitzondering te maken op Nederlands als instructietaal en als taal waarin het examen wordt afgenomen «indien de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de deelnemers daartoe noodzaakt».

Op mijn verzoek heeft de MBO Raad, in afstemming met de AOC Raad, een *quick scan* uitgevoerd en mbo-instellingen gevraagd of zij van deze mogelijkheid gebruik maken, welke moderne vreemde taal het betreft en om welke beroepsopleidingen en studentaantallen het daarbij gaat.

Dertien instellingen, waaronder een agrarisch opleidingscentrum (aoc) en een vakinstelling, geven aan één of meer diplomagerichte beroepsopleidingen te verzorgen in een moderne vreemde taal. Het gaat bij deze instellingen steeds om het Engels. In totaal gaat het om 20 opleidingen op niveau 4 van het mbo. Het merendeel van deze Engelstalige opleidingen is gebaseerd op kwalificatiedossiers van de sector Economie en Dienstverlening (zakelijke dienstverlening, hotelmanagement, toerisme, luchtvaart-dienstverlener). Volgens de opgave van de mbo-instellingen nemen

momenteel in totaal 2.135 studenten deel aan Engelstalige opleidingen. Verreweg de meesten hiervan zijn van Nederlandse afkomst; de Engelstalige opleidingen tellen momenteel 215 buitenlandse studenten. Het grootste deel hiervan is te vinden bij de Engelstalige opleidingen van ROC Mondriaan College in Den Haag (veel kinderen van *expats*) en het AOC Lentiz (de vestiging in Naaldwijk).

Bij de *quick scan* is tevens aan de instellingen gevraagd waar studenten na de opleiding terechtkomen. Als inschatting is een percentage van 20% genoemd dat met het diploma de – Nederlandse – arbeidsmarkt opgaat; 10% vertrekt naar het buitenland en 70% van de studenten stroomt door naar het hbo.

Eisen aan beheersing Nederlandse taal

Alle studenten die deelnemen aan een beroepsopleiding op niveau 4 leggen vanaf 2014–2015 centrale examens Nederlandse taal af. De examens Nederlands voor mbo-4 zijn, net zoals de havo-examens Nederlands, afgestemd op het referentieniveau 3F. De exameneisen Nederlandse taal gelden ook voor studenten die een Engelstalige opleiding op niveau 4 volgen. De wet staat niet toe dat voor bepaalde categorieën studenten (bijvoorbeeld deelnemers aan Engelstalige opleidingen) een ontheffing van de exameneisen Nederlandse taal wordt verleend of wordt toegestaan dat voor hen lagere eisen voor Nederlandse taal gelden; om dit mogelijk te maken is een wetswijziging nodig.

Mogelijke oplossingen

Aan Nederlandse studenten aan Engelstalige opleidingen in het mbo kunnen redelijkerwijze dezelfde eisen worden gesteld wat betreft de beheersing van het Nederlands als aan studenten van andere beroepsopleidingen op niveau 4. Zij moeten immers net zoals andere Nederlandse mbo-studenten worden voorbereid op de (Nederlandse) arbeidsmarkt dan wel op doorstroom naar hbo-opleidingen.

Voor de (zeer beperkte) groep buitenlandse studenten aan deze opleidingen geldt dit in mindere mate, zeker in geval van terugkeer naar het thuisland als de mbo-opleiding is afgerond. De exameneisen Nederlands kunnen voor deze groep ongewenste effecten hebben.

Ik zie voor deze groep de volgende – pragmatische – oplossingen:

- Binnen huidige wet- en regelgeving kan de instelling aan studenten, die niet aan alle diploma-eisen hebben voldaan, een zogenaamde schoolverklaring afgeven. Dat is een document waarop wordt aangegeven op welk niveau en in welke vakken met goed gevolg examen is gedaan. Op de schoolverklaring kan de instelling vermelden dat aan alle exameneisen van de betreffende beroepsopleiding is voldaan, met uitzondering van die voor het examenonderdeel Nederlands. Voor werkgevers in binnen- en buitenland is dan transparant welke overeenkomsten er zijn met het diploma van de betreffende beroepsopleiding. Een andere mogelijkheid is het verstrekken van een internationaal erkend BTEC-certificaat. Veel scholen werken daar al mee. Het betreft certificaten van *Edexcel*, de grootste exameninstelling in het Verenigd Koninkrijk die actief is in 100 landen bij meer dan 25.000 scholen voor onder andere (middelbaar) beroepsonderwijs.
- Instellingen kunnen buitenlandse studenten ook hun opleidingstraject laten afronden op niveau 3 van het mbo. Voor beroepsopleidingen op de niveaus 2 en 3 van het mbo zijn de exameneisen voor Nederlandse taal gericht op het lagere referentieniveau 2F.
- Een deel van de buitenlandse studenten aan Engelstalige mbo-4 opleidingen zal na afronding willen doorstromen naar een Engelstalige

hbo-opleiding. Binnen de huidige wet- en regelgeving kunnen zij worden toegelaten na een colloquium doctum. Zij moeten dan wel 21 jaar of ouder zijn. Om buitenlandse studenten jonger dan 21 jaar die het mbo verlaten met een schoolverklaring ook deze mogelijkheid te bieden, zou een wijziging van de Wet Hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) nodig zijn.

- Meer algemeen geldt dat een mbo-diploma op niveau 4 kan worden behaald met een 5 voor Nederlands, mits op andere onderdelen een voldoende is behaald. Ook is een maatregel in voorbereiding, die inhoudt dat bij het centraal examen Nederlandse taal een verlenging van de duur van het examen met 30 minuten kan worden gegeven aan degenen die het Nederlands onvoldoende beheersen vanwege een andere moedertaal en tevens minder dan zes jaar onderwijs in Nederland hebben gevolgd.

De afweging of het wenselijk zou zijn Engelstalige mbo-opleidingen te ontheffen van de exameneis Nederlands en daartoe de wetgeving te wijzigen kan niet lichtvaardig worden gemaakt. Zo'n ontheffing kan tot effecten leiden, die ik nu nog niet geheel overzie. Het zou bijvoorbeeld een aanzuigende werking kunnen hebben op studenten van binnen en buiten de EU. Als jongeren uit andere lidstaten van de EU ervoor zouden kiezen hun mbo-opleiding in Nederland te volgen, zal deze bekostigd moeten worden. Ten aanzien van studenten van buiten de EU merk ik op dat, anders dan in het hoger onderwijs, de wet niet toestaat dat in het mbo van «derdelanders» een extra les- of cursusgeld mag worden gevraagd. Verder zullen verschillende vragen moeten worden beantwoord met betrekking tot de arbeidsmarkt voor mbo-studenten. Bijvoorbeeld of er tekorten zijn op de arbeidsmarkt voor vaklieden, die met buitenlandse studenten zouden moeten worden aangevuld.

Tegelijkertijd is er ook een lichtere vorm dan genoemde wetswijziging om internationalisering en grensoverschrijdende arbeidsmarktmobiliteit te stimuleren, namelijk door de bilaterale (h)erkenning van diploma's beter vorm te geven.

Ik wil mijn afweging over eventuele wetswijziging dan ook aan uw Kamer voorleggen in het kader van een meer integrale visie op de internationalisering van hoger onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs, die ik medegelet op de motie Jadnanansing / Straus (Kamerstuk 22 452, nr. 39) voor de zomer aan uw Kamer zal sturen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. Bussemaker